

Vergaderjaar 2009–2010

32 423

Besluit houdende regels voor huisvesting en verzorging van vleeskuikens

Nr. 2

LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN

Vastgesteld 24 augustus 2010

De vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit¹ heeft een aantal vragen voorgelegd aan de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over de brief van 11 juni 2010 (Kamerstuk 32 423, nr. 1) over het Besluit houdende regels voor huisvesting en verzorging van vleeskuikens.

De minister heeft deze vragen beantwoord bij brief van 23 augustus 2010. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De fungerend voorzitter van de commissie,
Atsma

De griffier van de commissie,
Dortmans

¹ Samenstelling

Leden: Atsma, J.J. (CDA), Fng voorzitter, Snijder-Hazelhoff, J.F. (VVD), Albayrak, N. (PvdA), Ormel, H.J. (CDA), Koopmans, G.P.J. (CDA), Samsom, D.M. (PvdA), Neppéus, H. (VVD), Jansen, P.F.C. (SP), Gerven, H.P.J. van (SP), Jacobi, L. (PvdA), Graus, D.J.G. (PVV), Zijlstra, H. (VVD), Thieme, M.L. (PvdD), Wiegman-van Meppelen Scheppink, E.E. (CU), Elias, T.M.Ch. (VVD), Tongeren, L. van (GL), Gerbrands, K. (PVV), Dijkers, S.W. (PvdA), Vliet, R.A. van (PVV), Dijkgraaf, E. (SGP), Veldhoven, S. van (D66), El Fassed en A. (GL) en Verhoeven, K. (D66).

Plv. leden: Koppejan, A.J. (CDA), Harbers, M.G.J. (VVD), Dam, M.H.P. van (PvdA), Uitslag, A.S. (CDA), Smilde, M.C.A. (CDA), Eijnsink, A.M.C. (PvdA), Lodders, W.J.H. (VVD), Bashir, F. (SP), Karabulut, S. (SP), Dekken, T.R. van (PvdA), Dijck, A.P.C. van (PVV), Broeke, J.H. ten (VVD), Ouweland, E. (PvdD), Ortega-Martijn, C.A. (CU), Dezentjé Hamming-Bluemink, I. (VVD), Gent, W. van (GL), Bemmel, J.J.G. van (PVV), Monasch, J.S. (PvdA), Mos, R. de (PVV), Staaij, C.G. van der (SGP), Vacature, D66 (I), Braakhuis, B.A.M. (GL) en Vacature D66.

1

Is het Integrale Keten Beheersingssysteem (IKB) voornemens om de Vleeskuikenregeling en het Vleeskuikenbesluit te vertalen in hun eigen criteria en hierop te controleren?

Ik ben nog in gesprek met het Productschap Pluimvee en Eieren (PPE) over zijn intentie de regeling IKB Kip zo veel mogelijk te benutten bij de uitvoering van het Vleeskuikenbesluit 2010 (hierna: het besluit). In dit geval zullen de betreffende welzijnsvoorschriften worden gecontroleerd tijdens de reguliere jaarlijkse controles op alle bij IKB Kip aangesloten vleeskuikenbedrijven.

2 en 21

Heeft de Algemene Inspectiedienst (AID) per 1 juli 2010 alle vleeskuikenbedrijven die voor de maximale bezettingsgraad in aanmerking willen komen, goed gecontroleerd?

Heeft de AID inmiddels alle vleeskuikenbedrijven goed gecontroleerd die in aanmerking willen komen voor het voeren van de hoogste bezettingsdichtheid van 42 kg/m² wanneer ze zich tijdig hebben aangemeld bij het ministerie? Wat is de uitkomst hiervan? Kunnen de resultaten van de controle aan de Kamer worden toegestuurd?

De AID voert momenteel een entreemonitoring uit op alle bedrijven die zich bij Dienst Regelingen (hierna: DR) hebben aangemeld voor de maximale bezettingsdichtheid. Hoofddoel hiervan is om de stalspecificaties, zoals die door de vleeskuikenhouders bij DR zijn opgegeven bij de aanmelding, te verifiëren. Daarnaast wordt ook gekeken of de vleeskuikenhouders in algemene zin kunnen voldoen aan de eisen die het besluit stelt aan het houden van vleeskuikens op de maximale bezettingsdichtheid. Na afronding van deze entreemonitoring zal ik u informeren over het beeld dat hieruit naar voren is gekomen.

3

Hoe wordt gecontroleerd dat de uitval de voorafgaande 7 rondes niet boven het toegestane maximum uit is gekomen, om in aanmerking te kunnen komen voor de hoogste bezettingsdichtheid en hoe vaak is de AID voornemens dit te controleren? Is dit inderdaad 5% (eens per 20 jaar)?

De controle op het uitvalpercentage vormt onderdeel van een continu monitoringsprogramma met betrekking tot het welzijn van vleeskuikens. In dit kader dienen voor elke stal de mortaliteitscijfers van elk opgezet koppel door de eigenaar of houder te worden geregistreerd. Dit doen de pluimveehouders al. Op basis van deze gegevens kan voortdurend toezicht worden gehouden op de ontwikkelingen met betrekking tot de uitvalpercentages op alle bedrijven. In aanvulling hierop zal jaarlijks toezicht worden gehouden op de naleving van het besluit door middel van fysieke en administratieve controles op de bedrijven zelf, waarvan ook de uitvalpercentages en de juiste registratie daarvan deel uitmaken.

4, 5 en 29

Hebben vleeskuikenhouders die voor 1 juli 2010 vleeskuikens hielden enige kennis en opleiding over het welzijn van vleeskuikens en het herkennen van welzijnsproblemen?

Zijn vleeskuikenhouders verplicht om cursussen te doen over het herkennen van welzijnsproblemen bij de kuikens?

Op welke wijze wordt de definitie van de in artikel 8 genoemde gelijkwaardige ervaring ingevuld zowel voor als na de inwerkingtreding van het besluit? En op welke wijze worden het bedrijfsleven, NGO's en anderen betrokken bij de opstelling van de ministeriële regeling?

Het besluit schrijft voor dat de houder van vleeskuikens een erkend certificaat bezit waaruit blijkt dat passende cursussen zijn voltooid, dan wel gelijkwaardige ervaring is opgedaan. Op grond van de mogelijkheid die de richtlijn daarvoor biedt, wordt ervaring opgedaan vóór de inwerkingtreding van het besluit erkend als gelijkwaardige ervaring. Vleeskuikenhouders die vóór dat moment al ervaring hebben opgedaan, hoeven daarom geen passende cursussen te volgen. Deze vleeskuikenhouders kunnen verdere kennis opdoen via hun adviseurs, studieclubs en vakbladen. Personen die vleeskuikens gaan houden ná de inwerkingtreding van het besluit, zullen wel passende cursussen moeten volgen en voltooien.

Indien er indicaties bestaan voor slechte welzijnsomstandigheden, kunnen ook bestaande vleeskuikenhouders hiertoe gehouden zijn. In die gevallen moet de eigenaar of houder namelijk op grond van artikel 6 van het besluit passende maatregelen treffen om het welzijn te verbeteren. Een maatregel kan zijn dat de houder van de vleeskuikens alsnog passende cursussen gaat volgen.

Ik kan in die situaties bovendien zelf een dergelijke verplichting opleggen, bijvoorbeeld als onderdeel van een door mij goed te keuren plan van aanpak.

Voor pluimveehouders in opleiding maakt sinds enige tijd de module «gezondheid en welzijn» onderdeel uit van de training die moet worden gevolgd in het kader van de MBO-opleiding «Pluimveehouderij».

Uit toekomstige onderzoeken zullen nieuwe inzichten en handvatten voor het verbeteren van het welzijn van de vleeskuikens naar voren komen. Daarom is het goed dat de sector zich blijft bijscholen. In het najaar organiseert de sector een voorlichtingsdag over het welzijn van vleeskuikens met bijzondere aandacht voor hakdermatitis. Er komen ook scholingsdagen over de praktijkgids voor het diergericht pluimvee houden («Kipsignalen») om de houders bewuster te maken van de mogelijkheden welzijnsproblemen eerder te onderkennen. De sector is voornemens zich in te spannen om de kennis over welzijn te vergroten.

Verder zal het Kenniscentrum Aequor «welzijn» als een zogenaamde certificeerbare eenheid op nemen in het kwalificatiedossier voor de MBO-opleiding «dierverzorger-uitstroom hokdieren». Een dergelijke certificeerbare eenheid wordt dan een verplicht onderdeel voor leerlingen die deze opleiding aan een AOC zullen volgen. Deze eenheid geldt daarnaast als passende cursus en kan ook los worden aangeboden aan andere (beginnende) vleeskuikenhouders.

Wat betreft de rol van de sector, NGO's en andere relevante partijen tot slot het volgende. Zij zijn geconsulteerd tijdens het totstandkomingsproces van de richtlijn. Daarnaast zijn zij in de gelegenheid gesteld om zowel het concept van het besluit als het concept van de regeling van commentaar te voorzien. Daar waar mogelijk is met het commentaar rekening gehouden.

6

Hoe wordt gewaarborgd dat de vleeskuikenhouders de dieren die ernstig lijden op een verantwoorde wijze doden?

Op dergelijke situaties zijn de relevante artikelen uit het Besluit doden van dieren van toepassing. Volgens artikel 3 van het Besluit doden van dieren, moet bij het doden van vleeskuikens die ernstig lijden de dieren elke vermijdbare pijn of opwindning of elk vermijdbaar lijden worden bespaard. Artikel 4 van het Besluit doden van dieren bepaalt vervolgens dat het doden van deze vleeskuikens slechts mag worden uitgevoerd door

personen die de nodige kennis en ervaring bezitten om deze taak humaan en doeltreffend uit te voeren.

Ook artikel 4 van het Vleeskuikenbesluit 2010 dat refereert aan punt 9 van bijlage I van de richtlijn, besteedt aandacht aan de wijze waarop omgegaan moet worden met gewonde of zieke vleeskuikens. Zwaargewonde vleeskuikens of vleeskuikens die duidelijk blijken te geven van een gezondheidsstoornis moeten een passende behandeling krijgen of onmiddellijk worden gedood. Tevens zal dit deel uitmaken van de cursussen over het welzijn van de vleeskuikens. De vleeskuikenhouder dient daarnaast instructies op dit punt te verstrekken aan de personen die voor hem werken. In het kader van de reguliere controles zal de AID tot slot nagaan of er in de stal geen vleeskuikens ernstig lijden.

7 en 35

Hebben de AID en de Voedsel- en Warenautoriteit (VWA) voldoende capaciteit om het besluit goed te handhaven, en staat dat in de planning of wordt de controle voor een deel aan het bedrijfsleven overgelaten, bijvoorbeeld in het kader van IKB en worden de niet bij het IKB aangesloten bedrijven dan goed gecontroleerd door de AID? Is bij invulling van artikel 6 ook ruimte voor het toezicht op toezichtmodel? Zo nee, waarom niet?

Aan de AID en VWA zal jaarlijks voldoende capaciteit beschikbaar worden gesteld voor het reguliere toezicht op de naleving van het besluit. Gezien het feit dat het nieuwe welzijnswetgeving voor een nieuwe doelgroep betreft, ligt het toezicht op toezicht in eerste instantie niet voor de hand.

8

Op welke wijze zijn de vijf vrijheden van Brambell en is de intrinsieke waarde van het dier meegenomen in het Vleeskuikenbesluit?

Ten tijde van de totstandkoming van de richtlijn gold het Protocol betreffende de bescherming en het welzijn van dieren bij het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap. In dat Protocol is onder meer bepaald dat bij het formuleren en uitvoeren van beleid op het gebied van onder andere landbouw ten volle rekening wordt gehouden met hetgeen vereist is voor het welzijn van dieren. Dat voorschrift is, zo blijkt uit de overwegingen bij de richtlijn, gehanteerd als uitgangspunt bij de totstandkoming van de richtlijn.

Uit die overwegingen blijkt tevens dat de bepalingen van de richtlijn dienen ter bescherming van vleeskuikens, één en ander overeenkomstig de Europese Overeenkomst inzake de bescherming van landbouwhuisdieren en de daarbij behorende aanbeveling inzake pluimvee dat voor de vleesproductie wordt gehouden. Met het opstellen van die bepalingen wordt een evenwicht beoogd tussen de verschillende aspecten waarmee rekening moet worden gehouden, namelijk dierenwelzijn en diergezondheid, economische en sociale overwegingen en gevolgen voor het milieu.

In de bepalingen van de richtlijn wordt aandacht besteedt aan de verschillende aspecten van de «vijf vrijheden van Brambell». Zo bevat de richtlijn algemene voorschriften voor drinkvoorzieningen, voeding, strooisel, geluid, licht, inspectie in de stallen en het schoonmaken. De bezettingsdichtheid in de stal wordt beperkt, zodat de vleeskuikens beter hun natuurlijk gedrag kunnen vertonen. Daarnaast worden extra eisen gesteld wanneer de bezettingsdichtheid hoger wordt om zo het welzijn van de dieren te waarborgen. Deze eisen zien onder meer op de ventilatie in de stal en koel- en verwarmingsinstallaties. Alle bovengenoemde eisen zijn één op één overgenomen in het Vleeskuikenbesluit 2010.

Waarom heeft de implementatie van de Vleeskuikenrichtlijn maar liefst drie jaar geduurd?

Het besluit is pas in 2010 tot stand gekomen, omdat parallel aan het implementatietraject een traject is gestart om in samenspraak met de sector te komen tot stapsgewijze invoering van aanvullende voorwaarden voor het mogen aanhouden van de hoogste bezettingsdichtheid in de stal. De richtlijn biedt de ruimte om op nationaal niveau strengere eisen te stellen. Uiteindelijk heeft dit in oktober 2009 geresulteerd in het met de sector overeengekomen afsprakenkader over het welzijn van vleeskuikens (Kamerstukken II 2009/2010, 28 286, nr. 318). Ter uitvoering van dit afsprakenkader was het nog nodig om aanvullende bepalingen in het besluit op te nemen.

Totstandkoming van het afsprakenkader was een belangrijke voorwaarde om een duidelijke winst op het gebied van welzijn te boeken bij de bedrijven waar wordt gekozen voor de maximale bezettingsdichtheid 42 kg per m².

Hoeveel vleeskuikenbedrijven zijn er in Nederland en welke bezettingsgraad hebben deze bedrijven?

Er zijn ongeveer 700 vleeskuikenbedrijven in Nederland. Volgens een enquête (2005) was de gemiddelde bezettingsdichtheid 45 kg vleeskuikens/m² staloppervlakte bij afleveren. De meest voorkomende bezetting was tussen 43 en 46 kg per m² (42% van de bedrijven). Op 29% van de bedrijven was de bezetting tussen 39 en 42 kg per m². Op 7% van de bedrijven was de bezetting lager dan 38 kg per m². Op 15% van de bedrijven zat de bezetting tussen 47 kg en 50 kg. De bezetting was hoger dan 50 kg op 7% van de bedrijven.

De groep met een bezetting lager dan 38 kg per m² bestond voornamelijk uit kleinere bedrijven. In de groep met een bezetting boven 46 kg per m² zaten juist veel grotere bedrijven (meer dan 60 000 vleeskuikenplaatsen). Dit laat zien dat het aanhouden van een maximale bezettingsdichtheid van 42 kg/m² al een behoorlijk impact zal hebben op een groot aantal dieren.

Waarom is er voor gekozen om alleen strengere eisen dan de richtlijn te stellen voor het voorkomen van de aandoeningen hakdermatitis en voetzoollaesies, en niet om de bezettingsgraad te verlagen of andere welzijnsproblemen aan te pakken?

Waarom is in het besluit niet terug te zien dat u heeft eerder aangegeven teleurgesteld te zijn over het bereikte resultaat van de Vleeskuikenrichtlijn, waarbij u aangaf liever scherpere regelgeving te zien?

Deelt u de mening dat totdat het probleem van de voetzoollaesies is opgelost de bezettingsgraad in geen geval 42 kg/m² mag zijn?

Het welzijn van vleeskuikens wordt niet alleen bepaald door de bezettingsdichtheid. Met welzijnsmaatregelen gericht op het verminderen van de uitval en van contactdermatitis (hakdermatitis en voetzoollaesies) kan bij de huidige dierbezetting op de vleeskuikenbedrijven meer winst worden geboekt dan bij alleen sturing op de bezettingsdichtheid. Dit is ook mijn inzet geweest bij de Europese onderhandelingen over de richtlijn. De richtlijn gaat echter minder ver dan ik gewenst had. Daarom heb ik in het eerder genoemde afsprakenkader met de sector afspraken gemaakt over het gefaseerd invoeren van aanvullende voorwaarden aan het mogen aanhouden van de maximale bezettingsdichtheid van 42 kg per m². Deze voorwaarden hebben betrekking op het voorkomen van de aandoening hakdermatitis en op een later moment voetzoollaesies. In het besluit en de

onderliggende regeling zijn hiertoe voorschriften opgenomen. Hiermee worden innovatieve en toekomstgerichte ondernemers gestimuleerd huisvestings- en managementmaatregelen te nemen die leiden tot een verbetering van het welzijn van de vleeskuikens.

Ik ben van mening dat de bezettingsgraad maximaal 42 kg/m² mag zijn indien de bovengenoemde voorwaarden nageleefd worden.

13

Volgens wetenschappelijk onderzoek (The welfare of broiler chickens in the European Union, Compassion in World Farming Trust, 2005) is het welzijn van het vleeskuiken redelijk bij een bezettingsgraad van 25 kg/m² en is er bij een bezetting boven de 30 kg/m² sprake van een sterke stijging van ernstige welzijns- en gezondheidsproblemen; waarom is dan toch in het besluit een bezettingsgraad van 33 kg/m², oplopend tot zelfs 42 kg/m² opgenomen?

Met de implementatie van de richtlijn wordt een eerste stap gezet in het verbeteren van het welzijn van vleeskuikens. Hierbij moet een evenwichtige afweging worden gemaakt tussen deze gewenste verbetering en de economische gevolgen voor de vleeskuikenbedrijven. In de huidige omstandigheden heeft een bezettingsdichtheid van maximaal 33 kg per m² ongewenste gevolgen voor de continuïteit van de gehele Nederlandse vleeskuikensector. In alle andere lidstaten worden eveneens hogere bezettingsdichtheden dan 33 kg per m² toegestaan. Daarenboven spelen maatregelen in de bedrijfsvoering ook een belangrijke rol in de verbetering van het welzijn van de vleeskuikens.

14 en 15

Waarom worden er op nationaal niveau geen regels opgesteld om het selectief fokken aan banden te leggen nu uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat een groot aantal van de gezondheids- en welzijnsproblemen van vleeskuikens hun oorzaak hebben in het selectief fokken om een zo snel mogelijke groei te bereiken, en wat doet u met deze wetenschappelijke inzichten?

Bent u voornemens maatregelen te nemen betreffende het (te ver) doorfokken?

De nadelen van de huidige fokkerij voor het welzijn van vleeskuikens (bijvoorbeeld te snel groeiende kuikens) staan op de Europese agenda. In de richtlijn is bepaald dat de Europese Commissie uiterlijk eind dit jaar een verslag over de invloed van genetische parameters op tekortkomingen die het welzijn van vleeskuikens ondermijnen naar de Raad van de Europese Unie en het Europees Parlement stuurt. Dit verslag wordt opgesteld op basis van een wetenschappelijk advies van de Europese Autoriteit voor voedselveiligheid (EFSA). Nederlandse organisaties en onderzoeksinstituten leveren hieraan een bijdrage.

Ik wacht het rapport van de Europese Commissie af en zal op basis daarvan mijn inzet bepalen.

16 en 17

Is de grootte van de steekproef van 100 kuikens statistisch onderbouwd? Waarop is de steekproef van 100 beoordeelde vleeskuikens voor het meten van hakdermatitis gebaseerd?

Denemarken en Zweden hebben al een norm voor hakdermatitis opgenomen in hun regelgeving. In beide landen wordt ieder koppel door middel van een steekproef van 100 vleeskuikens gemonitord. Er is aldaar gekozen voor een praktisch haalbaar aantal vleeskuikens, dat tot zover bekend statistisch voldoende is voor een betrouwbare beoordeling van het koppel.

18, 19 en 27

Kunt u uiteenzetten wat de strengere normen voor hakdermatitis en voetzoollaesies inhouden en op basis van welk onderzoek de normen worden opgesteld, en waarom worden deze normen niet in het besluit opgenomen en wat is hiervan de consequentie?

Kunt u uitleggen waarom het aanvaardbaar wordt geacht om het probleem van de voetzoollaesies niet eerder op te lossen tot 1 juli 2012, en deelt u de mening dat dit het welzijn van de dieren ernstig in gevaar brengt?

Welk percentage hakdermatitis vindt u acceptabel en waarop is dit percentage gebaseerd?

In overleg met de sector is besloten eerst het probleem van hakdermatitis aan te pakken. De reden hiervoor is dat er thans al gemonitord wordt op deze aandoeningen in de slachthuizen die aangesloten zijn bij IKB. Deze beslissing is neergelegd in genoemd afsprakenkader van oktober 2009. De norm voor hakdermatitis, die in werking treedt per 1 januari 2011, is bepaald op basis van metingen in 2009 in twee grote pluimveeslachthuizen.

Deze norm wordt vastgesteld op 15% op honderd beoordeelde vleeskuikens. Dit betekent dat bedrijven waarbij de jaarlijkse gemiddelde score boven 15% ligt niet langer een bezettingsdichtheid hoger dan 39 kg per m² mogen hanteren.

De aanpak van hakdermatitis is zoals gezegd een eerste stap. Door het verband tussen voetzoollaesies en hakdermatitis zal dankzij de aanpak van hakdermatitis het aantal gevallen van voetzoollaesies al afnemen. Dit jaar zijn op mijn verzoek drie onderzoeken naar voetzoollaesies gestart door Wageningen UR. Hiermee wil ik een goed beeld krijgen van de ernst van deze aandoeningen bij de vleeskuikens alsmede van de meest efficiënte maatregelen om het ontstaan ervan te voorkomen. Op basis hiervan wordt een norm voor voetzoollaesies bepaald in de loop van 2011. Eén van de onderzoeken ziet op (de verbetering van) de monitoringsmethoden, te weten een automatische methode door middel van een camerasysteem in de slachthuizen en een handmatige methode op primaire bedrijven. Door middel van deze stapsgewijze aanpak kan de sector zich erop instellen dat zij wordt afgerekend op het bestaan van dergelijke aandoeningen en kan zij ervoor zorgen dat er kennis wordt opgebouwd over de maatregelen die leiden tot een betere pootgezondheid van de kuikens.

De basis om normen voor hakdermatitis en voetzoollaesies te kunnen stellen is opgenomen in artikel 17 van het besluit. Op deze wijze is in het besluit reeds gewaarborgd dat deze normen per 1 januari 2011 respectievelijk per 1 juli 2012 van kracht zullen worden.

In het afsprakenkader is neergelegd dat de norm voor hakdermatitis op termijn geheel zal worden vervangen door de norm voor voetzoollaesies. Laatstgenoemde norm zal vervolgens stapsgewijs worden aangescherpt. Vanwege deze aanpassingen ligt opname van de uiteindelijke norm in een ministeriële regeling voor de hand.

22

Wanneer wordt dit besluit geëvalueerd en wordt de uitkomst daarvan bekend gemaakt?

Op grond van de richtlijn zal de Europese Commissie uiterlijk op 30 juni 2012 verslag doen aan het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie over de toepassing van de richtlijn en de invloed daarvan op het welzijn, alsmede over de ontwikkeling van welzijnsindicatoren. In dit proces is het gebruikelijk dat de Commissie lidstaten eveneens vraagt

naar hun ervaringen. Mede ten behoeve van deze Europese evaluatie ligt het voor de hand om ook op dat moment de werking van de Nederlandse regelgeving te bezien.

23

Wanneer wordt de ministeriële regeling van kracht?

De ministeriële regeling die onder het besluit hangt (de Regeling vleeskuikens), wordt van kracht op het moment waarop het besluit van kracht wordt. De bepaling uit de regeling met de norm voor hakdermatitis zal, zoals is neergelegd in het afsprakenkader, in werking treden met ingang van 1 januari 2011. Op een later moment zal in de regeling de norm voor het voorkomen van de aandoening voetzoollaesies worden opgenomen. Deze norm zal van kracht worden met ingang van 1 juli 2012.

24

Hoe hebben andere lidstaten de Vleeskuikenrichtlijn geïmplementeerd?

Implementatie in andere lidstaten hangt sterk af van de wetgevingssystematiek aldaar alsmede van de gekozen maximale bezettingsdichtheid die mag worden gehanteerd.

België en Frankrijk geven vleeskuikenhouders de mogelijkheid om te kiezen voor de maximale bezettingsdichtheid van 42 kg per m². Duitsland, Zweden en het Verenigd Koninkrijk beperken de bezettingsdichtheid tot maximaal 39 kg per m². Denemarken eist een maximale bezettingsdichtheid van 40 kg per m² als gemiddelde van drie koppels. Denemarken en Zweden stellen voorts verdergaande eisen met betrekking tot het voorkomen van voetzoollaesies.

25

Op welke aanscherping bij de evaluatie van de Vleeskuikenrichtlijn in 2012 zet u in?

Bij mijn inzet bij de evaluatie van de richtlijn kan met name worden gedacht aan de normen ten aanzien van sterfte, voetzoollaesies en bezettingsdichtheid. Ik verwijs hiervoor tevens naar de antwoorden op Kamervragen van het lid Thieme (Aanhangsel Handelingen II 2009/2010, nr. 1603).

26

Wat is het effect van het niet halen van de implementatietermijn?

Het niet halen van de implementatietermijn betekent dat Nederland in gebreke is wat betreft de verplichting om de Europese richtlijn tijdig in nationale wetgeving om te zetten. De Europese Commissie is naar aanleiding hiervan een ingebrekestellingsprocedure tegen Nederland gestart. Dit kan uiteindelijk leiden tot een veroordeling door het Europese Hof van Justitie, waarbij ook een boete kan worden opgelegd aan Nederland.

Indien de inwerkingtreding van het besluit en de regeling nog verder op zich laten wachten, betekent dit voorts voor de vleeskuikens dat de beoogde verbetering van het welzijn nog niet gerealiseerd kan worden.

28

Wat is de definitie van het in artikel 6 genoemde term «slechte dierenwelzijnsomstandigheden», en wie bepaalt dat?

Ik verwijs hiervoor tevens naar het antwoord op vraag 8. In het slachthuis bepaalt de dierenarts van de VWA of een koppel kenmerken heeft die wijzen op slechte dierenwelzijnsomstandigheden. De dierenarts doet dit in

sommige gevallen aan de hand van een instructielijst (bijvoorbeeld het aantal kuikens dat tijdens het transport is gestorven), terwijl voor andere gevallen een zorgvuldige inschatting wordt gemaakt van de situatie. Afhankelijk van de bevindingen wordt de AID ingeschakeld voor een bezoek aan het betrokken bedrijf.

30

Wat houdt het op verzoek beschikking stellen van de verzamelende documenten in, in de praktijk?

Met het op verzoek ter beschikking stellen van verzamelde documenten wordt bedoeld dat als daarom gevraagd wordt de eigenaar of houder een samenvatting kan tonen van de informatie die beschreven staat in artikel 10 van het besluit. Het gaat dan om een samenvatting waarin bijvoorbeeld informatie is opgenomen als een plattegrond van de stal met de afmetingen van de door de vleeskuikens ingenomen oppervlakte, informatie over het ventilatiesysteem, het koel- of verwarmingssysteem, de voeder- en watervoorziening, enzovoorts. Deze samenvatting is verder vormvrij.

31

Kunt u voorbeelden aandragen van de situatie waarin de houder een toereikende verklaring voor de buitengewone aard van de overschrijding van de norm heeft verstrekt en heeft aangetoond dat er sprake is van overmacht (artikel 17, derde lid)?

De richtlijn bevat een hardheidsclausule voor gevallen waarin de gecumuleerde dagelijkse mortaliteit de maximale toegestane waarde overschrijdt. Bij de totstandkoming van het afsprakenkader is besloten om een dergelijke clausule ook op te nemen voor het geval waarin de maximaal toegestane waarden voor het voorkomen van hakdermatitis respectievelijk voetzollaesies zijn overschreden. Op deze manier wordt een opening geboden om in gevallen waarin de bepaling tot onbillijke gevolgen zou leiden deze buiten toepassing te laten. Hardheidsclausules worden gebruikt, indien op voorhand niet is te voorzien óf afwijking nodig zal zijn en zo ja, om welke gevallen dit zal gaan. Het op voorhand geven van voorbeelden is dan ook moeilijk, omdat een en ander ook erg afhangt van de concrete omstandigheden van het geval.

32

De nota van toelichting meldt dat de bedrijfseffectentoets is uitgevoerd, maar klopt het dat alleen het terugbrengen van de bezettingsdichtheid is doorgerekend, of is ook extra strooisel doorgerekend? En zijn de milieueffecten doorgerekend?

Alléén het terugbrengen van de bezettingsdichtheid is doorgerekend, dus niet ook het gebruik van extra strooisel. De milieueffecten zijn niet cijfermatig doorgerekend. Zoals in de toelichting op het besluit is uitgelegd, betreft het onderzoek van ASG Veehouderij hierover een kwalitatief onderzoek, met veel aannames. Dit onderzoek laat wel zien dat het besluit in het algemeen niet tot een toename van stalemissies zal leiden.

33

Middels richtlijn nr. 2007/43/EG wordt het dierenwelzijn verhoogd, maar kunnen de milieueffecten het dierenwelzijn benadelen als gevolgen voor het milieu anders zijn dan geschetst in de nota van toelichting?

Ik ga er van uit dat de milieueffecten het dierenwelzijn niet zullen benadelen. Mocht het blijken dat er onbedoelde effecten optreden, dan zal ik deze nieuwe situatie in overweging nemen.

34

In de nota van toelichting wordt gesteld dat indien een toename van de ammoniakemissie optreedt, deze zal moeten worden gecompenseerd door een reductie elders, maar wanneer en op welke wijze dient dat te geschieden?

Uit richtlijn nr. 2001/81/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 23 oktober 2001 inzake nationale emissieplafonds voor bepaalde luchtverontreinigende stoffen (PbEG L 309) vloeit voort dat de totale ammoniakemissie in Nederland in beginsel na 2010 niet meer mag bedragen dan 128 kton per jaar. Als de ammoniakemissie door nieuwe omstandigheden – bijvoorbeeld het Vleeskuikenbesluit 2010 – boven deze 128 kton per jaar uitkomt, dan zal het Rijk aanvullende generieke maatregelen moeten treffen, zodat de emissie weer onder de 128 kton uitkomt. Zoals echter aangegeven in het bovengenoemde ASG-onderzoek zal het besluit in het algemeen niet tot een toename van stalemissies leiden.

36

Heeft de aanpassing van het ingrepenbesluit ook effect voor andere deelsectoren van de pluimveehouderij?

De wijziging van artikel 22 van het Ingrepenbesluit beperkt de mogelijkheden voor het verwijderen van kammen van hanen. De wijziging van het Ingrepenbesluit heeft voor de kuikens die worden gehouden voor de productie van vlees geen gevolgen, omdat deze ingreep al niet plaatsvond bij deze kuikens. Met deze wijziging blijft het nog wel mogelijk dat kammen van zogenoemde ouderdieren verwijderd worden.